# સાનિધ્ય માનસિક અને મગજના રોગોની હોસ્પિટલ

## સાનિધ્ય વ્યસનમુક્તિ કેન્દ્ર

## સાનિધ્ય સાઇકોથેરેપી એન્ડ કાઉન્સેલિંગ સેન્ટર

# ડૉ. નિશાંત એ. સૈની

માનસિક, મગજ, મનોજાતિય (સેક્સ રોગો), વ્યસન મુક્તિ, બાળ માનસિક રોગોના નિષ્ણાંત

એમ.ડી. સાઇક્યાટ્રી – મનોચિકિત્સક

## ઉપલબ્ધ સુવિધાઓ

- **માનસિક અને મગજના રોગોની સારવાર :** ઉદાસીનતા, હતાશા, તનાવ, ચિંતા, ફફડી, ક્રોધ, ઉન્માદ, અનિંદ્રા, શંકા, વહેમ, ડર, વિચારવાયુ, હિસ્ટેરીયા, પાગલપન, વળગાડ, બક્વાસ કરવો જેવી બિમારીઓની સારવાર
- **હેડેક ક્લિનીક :** માથાના વિવિધ દુ:ખાવા માટે નિદાન અને સારવાર.
- **એપિલેપ્સી ક્લિનીક :** વાઇ, ખેંચ, તાણ, એપિલેપ્સીનું સચોટ નિદાન, સલાહ સારવાર
- **વ્યસન મુક્તિ કેન્દ્ર :** દારૂ, અફીણ, તમાકુ જેવા વ્યસન માટે વ્યસનમુક્તિ સલાહ સારવાર
- **બાળ માનસિક રોગ સારવાર :** બાળ માનસિક અને મગજના રોગો માટે સલાહ સારવાર
- **એકેડેમીક ગાયડન્સ ક્લિનીક :** વિદ્યાર્થીઓ માટે કેરીયર ગાયડન્સ અને સ્ટ્રેસ મેનેજમેન્ટ
- **સાઇકોસેક્સુઅલ ક્લિનીક :** સેક્સ રોગો, મનો જાતિય રોગો માટે સલાહ સારવાર માર્ગદર્શન
- **જીરીઆટ્રીક સાઇક્યાટ્રીક ક્લિનીક :** વૃધ્ધા અવસ્થાની માનસિક બિમારીઓની સારવાર
- **કાઉન્સેલિંગ સેન્ટર :** વિવિધ સાઇકોથેરેપી સારવાર, કાઉન્સેલિંગ અને ટેસ્ટીંગ
- **ફિમેઇલ સાઇક્યાટ્રીક ક્લિનીક :** મહિલાઓની માનસિક બિમારીઓની સારવાર
- **ઓબેસીટી ક્લિનીક :** સાનિધી ફીઝીયોથેરેપી એન્ડ ફીટનેશ સેન્ટરમાં વજન ઉતારવા, ફિટનેશ માટે અને સ્લીમીંગ તેમજ વેલનેસ માટે સલાહ સારવાર સુવિધા ઉપલબ્ધ છે.
- **માનસિક રોગ સલાહ સારવાર કેન્દ્ર**


બીજો માળ, સાંઇ કોમ્પલેક્ષ, ગોબરી રોડ, ગઠામણ દરવાજા, પાલનપુર

સમય : સવારે 10-00 થી 4-00 સાંજે : 5-00 થી 8-00 (સોમવાર થી શનિવાર)

ક્લિનીક : 02742 -257666 મો. 09429922066, 09016873798

## વિચારવાયુ (મગજની અસ્થિરતા, ગાંડપણ, ચિત્તભ્રમ) (Schizophrenia) :-

આ બિમારીમાં દર્દીનો વાસ્તવિકતા સાથેનો સંબંધ તૂટી જાય છે અને તે પોતાની કાલ્પનિક દુનિયામાં રાચે છે. વિચારવાયુના એક ખૂબ સામાન્ય પ્રકારમાં આડું-અવળું કે વધારે પડતું બોલવું, નાની – નાની વાતોમાં ચિડાઈ જવું, મારા-મારી કે તોફાન કરવું, પતિ કે પત્નીના ચારિત્ર્ય અંગે વહેમ કરવા, બીજાની બીક લાગવી, કોઈક મને મારી નાંખશે, બધા મારા દુશ્મન છે, મારી ખોટી – ખોટી વાતો કરે છે, કોઈક અદ્રશ્ય વ્યક્તિ, ટી.વી. કે સેટેલાઈટ જેવી વસ્તુઓ મારા ઉપર કાબુ કરી રહી છે.... વગેરે લક્ષણો જોવા મળે છે. ઘણા દર્દીઓને કાનમાં ભ્રામક અવાજો સંભળાય છે. તો કોઈને બીહામણા દ્રશ્યો નજર સમક્ષ દેખાયા કરે છે.

અમુક દર્દીઓમાં ગુમસુમ થઈ જવું, બોલવા ચાલવાનું કે હરવા-ફરવાનું ખૂબ ઓછું કરી નાંખવું, એકની એક જ સ્થિતિમાં લાંબા સમય સુધી બેસી રહેવું, તાકી તાકીને જોઈ રહેવું, એકલા બબડવું, કારણ વગર હસવું કે રડવું, હાથથી ચેનચાળા કરવા, મોંના હાવભાવ બદલાઈ જવા, શરીર અક્કડ અને તેજ વિહોણું થઈ જવું, ખાવા – પીવા કે ઝાડા – પેશાબનું ભાન ન રહેવું .... વગેરે જોવા મળે છે.

## ઉદાસી રોગ (Depression) :-

બિમારીમાં ઊંઘ ન આવવી, ભૂખ ઓછી લાગવી, ખૂબ બેચેની લાગવી કે કંટાળો આવવો, થાક અને અશક્તિ લાગવી, કામકાજ કરવામાં ધ્યાન ન રહેવું કે ન લાગવું, વિચાર શરણી તથા યાદ શક્તિ ઓછી થઈ જવી, કોઈપણ નિર્ણય ન લઈ શકવો, સ્વભાવ ચિડીયો થઈ જવો, નાની-નાની બાબતોમાં રડવું આવી જવું.... આ ઉપરાંત દર્દીને જીવનની કોઈપણ બાબતમાં આનંદ કે ઉત્સાહ રહેતો નથી. પીક્ચર, ટી.વી., ખાવા-પીવા કે પહેરવા ઓઢવાની દર્દીની પસંદગીની ચીજવસ્તુઓ પણ દર્દીને આનંદિત રાખી શકતી નથી. સમય જતાં ભગવાન લઈ લે તો સારૂ કે મરી જવાના તથા આપઘાત કરવાના વિચારો દર્દીના મનને ઘેરી લે છે. દર્દીનો આત્મહત્યાનો પ્રયાસ અકાળે મૃત્યુ પણ લાવી શકે છે. હતાશાના દર્દીઓમાં લાંબા સમયનો માથાનો કે કેડનો દુ:ખાવો, કબજીયાત, છાતીનો, પેટનો દુ:ખાવો વગેરે શારીરિક તકલીફો પણ મહદ્અંશે જોવા મળે છે.

www.drnishatsaini.com

## અનિચ્છનીય ક્રિયા દબાણ (Obsessive - Compulsive - Disorder) :-

વારંવાર એકના એક વિચાર આવવા અને તેને અનુરૂપ કરવું, દા.ત. વારંવાર હાથ ધોવા, દરવાજો-ગેસ બંધ છે કે નહિં તે વારંવાર ચેક કરવું, વારંવાર નજીકના સ્વજન વિષે ખોટા-ખરાબ વિચાર આવવા.

જરૂરિયાત વગર (અનિચ્છાએ) વારંવાર ભગવાનને પગે લાગવું, ગણતરી કરવું વગેરે, થઈ ગયેલી ક્રિયા બરાબર થઈ છે કે નહી તે તપાસવું.

આ વિચારોના લીધે પસ્તાવો થવો, ઉદાસી-ચીંતા-હતાશા નિરાશા આવવી.

## દ્વીધ્રુવી રોગ (Bipolar Mood Disorder) :-

અતિ આનંદમાં રહેવું, અનિંદ્રા, નાચવું, ગાવું, ગજા બહારના ખર્ચ કરવા, પોતાને બળવાન કે મહાન ગણવું, તોફાન કરવા વગેરે, ઉન્માદ અને ઉદાસીનતાના હુમલા વારાફરતી આવે છે.

## ચિંતા રોગ (Anxiety Disorder) :-

ટેન્શન – ચિંતા રહેવી, ગભરામણ, ધ્રુજારી આવવી, હૃદયના ધબકારા વધી જવા, પરસેવો થવો, બેધ્યાનપણું, ગુસ્સો આવવો, ચેન ન પડવું, હાથ પગ જુદા પડવા, હાથ પગમાં જણજણાટી થવી.

## ફડકી, ઉત્પાત (Panic Attack) :-

- અતિશય ગભરામણ, ધબકારા વધવા, શ્વાસ લેવાની તકલીફ પડવી.
- ધ્રુજારી, પરસેવો, ચક્કર આવવા.
- થોડા સમય માટે કંઈ થઈ જશે હાર્ટ-એટેક આવશે, હેમરેજ થઈ જશે અથવા મરી જવાનો ભય લાગવો.
- સતત તકલીફના વિચાર આવવા મેડીકલ રિપોર્ટ નોર્મલ આવે છતાં વારંવાર રિપોર્ટ કરાવવાની ઈચ્છાઓ થવી.
- એકલા બહાર જતાં ડર લાગવો કે કોઈના મોતના સમાચાર સાંભળી ડરી જવું.

## Somatoform Disorder / Hypochondriasis :-

- શરીરમાં એક સાથે જુદી જુદી જગ્યાએ તકલીફ થવી દા.ત. ઊંધો ગેસ ચઢવો, માથું દુ:ખવું, પેટમાં દુ:ખવું, થાક લાગવો, છાતીમાં દુ:ખાવો થવો, હાથ-પગ-કમરદર્દ
- તકલીફના મેડીકલ રિપોર્ટ નોર્મલ આવવા.
- સતત મોટી બિમારી હોવાનો ભય રહેવો, દા.ત. હાર્ટ એટેક, કેન્સર, એઈડ્સ, હેમરેજ વગેરે.

## એક્યુટ સ્ટ્રેસ ડિસઓર્ડર (A.S.D., P.T.S.D.) :-

- ઓચિંતા તણાવ રોગ કે આઘાતજનક બનાવ પછી થતો ચિંતા રોગ જેમ કે કુદરતી આકસ્મીક કારણથી સ્વજનનું ઓચિંતુ મૃત્યુ થવું.

## હિસ્ટેરીયા (Hysterical Conversion Reaction) :-

માતા આવવી, તાણ આવવી, દાંત બંધાઈ જવા, અચાનક વાચા હરાઈ જવી કે લકવો લાગુ પડવો, શ્વાસ લેવામાં તકલીફ વગેરે મુખ્ય લક્ષણો છે. જુદા જુદા સમયે રોગના લક્ષણો બદલાતા રહે છે. પોતાની માનસિક પીડા તરફ લોકોનું ધ્યાન ખેંચવા, સહાનુભૂતિ મેળવવા કે ન ગમતી જવાબદારીથી છૂટકારો પામવા દર્દીને હિસ્ટેરીયા થઈ જાય છે. ખાસ કરીને યુવાન, પરીપક્વ, નાની નાની બાબતો માટે બીજાઓ ઉપર આધાર રાખતા કે બીજાના અભિપ્રાયથી જલદી દોરવાઈ જાય તેવી નાટકીય સ્ત્રીઓ કે કન્યાઓમાં તણાવજનક પરિસ્થિતિઓમાં હિસ્ટેરીયા થાય છે.

## માથાનો દુ:ખાવો (Psychogenic Headache, Migraine, Vascular Headache) :-

માથાનો દુ:ખાવો લગભગ દરેક કુટુંબમાં એક યા બીજા પ્રકારે જોવા મળે છે. જેમ કે માથામાં ભાર લાગવો, ખેંચાણ થવું, બળતરા થવી, સણકા, ઝાટકા કે લબકારા મારવા, લમણાની નસો ફૂલી જવી, મગજમાં લોહી ધસી જવું, અથવા સૂન પડી જવું. મગજમાં જીવાત હોય તેવું લાગવું .... વગેરે, જે યોગ્ય તપાસ તથા સારવારથી સંપૂર્ણપણે મટાડી શકાય છે.

## વ્યસનો બંધાણને લગતા રોગો (Addictions) :-

તમાકુ, દારૂ બંધ કરવાની સારવાર. અફીણ – ડોડા, ચરસ, ગાંજો, બ્રાઉન સુગર, ગાર્ડીનલ, મેન્ડ્રેક્સ, ડાયઝેપામ, પેથીડીન, ફોર્ટવીન ઈન્જેક્શનોના વ્યસનો વગેરેની સારવાર.

## ઊંઘને લગતા રોગો :-

અનિદ્રા તથા વધારે પડતી ઊંઘ, ઊંઘમાં બોલવું, ઊંઘમાં ચાલવું વગેરે.

www.drnishantsaini.com

## મનોજાતીય રોગો (સેક્સ રોગો) :-

ઈન્દ્રીયની નબળાઈ – અશક્તિ, હસ્થ મૈથુન, સ્વપ્ન દોષ, ધાતુ રોગ, ઈન્દ્રિયની સાઈઝ વગેરે વિષેનું અપુરતુ જ્ઞાન, શિધ્રપતન તથા સમાગમને લગતી તકલીફો, સજાતિયવૃત્તિ વગેરે.

## વાઈ, ખેંચ, તાણ (Epilepsy):-

જેમાં દર્દીને બે – પાંચ મિનિટ ખેંચ આવે છે જે દરમિયાન દર્દી બેહોશ થઈ જાય, ક્યારેક જીભ કચરાઈ જાય તથા કપડાંમા પેશાબ અથવા સંડાસ થઈ જાય અને દર્દીને ખેંચ બાબતે કશી જ ખબર ન હોય, ખેંચ ગમે ત્યાં અને ગમે ત્યારે થાય છે.

## મનોદૈહિક (શારીરિક) રોગો (Psychosomatic Disorder) :-

સ્થુળતા – જાડાપણું (Obesity), શરીર ગળવું, સાંધાના દીર્ઘકાલીન રોગો, હૃદયના રોગો – હાઈ બ્લડપ્રેશર, હાર્ટ એટેકનો ભય તથા તેની સાથે સંકળાયેલ માનસિક બિમારીઓ. પેટના રોગો – એસીડીટી, વારંવાર ઝાડા અને કબજીયાત થવું, પીત્ત થઈ જવું, ઉલટી–ઉબકા, ગેસ, ચક્કર આવવા વગેરે.

## નાના બાળકોના માનસિક રોગો :-

- મગજ ચાલતું નથી મંદ બુદ્ધિ અથવા બુદ્ધિનો ઓછો વિકાસ.
- મંદ બુદ્ધિને કારણે ઉત્પન્ન થતી સમસ્યાઓ બેધ્યાનપણું – નિષ્ક્રિયતા
- વાંચવા, લખવા, બોલવા તથા ગણિત ગણવાની ગંભીર તકલીફો
- ખાવા માટેની જીદ, માટી ખાવી, અતિ ખાઉધરા હોવું, શરીર ગળવું
- બાલ્યવસ્થા જન્ય અતિષય ચિંતા, ડર, હતાશા, ફડક
- તોતડુ બોલવું, ચુપ–શરમાળપણું
- નખ કરડવા, અંગુઠો ચુસવો
- પથારી ભીંજવવી, પથારીમાં ઝાડો કરવો
- નિશાળે જતાં ડર લાગવો
- રાત્રિ દરમિયાન ચાલવું, ચીસો પાડવી, બોલવું
- માથા પછાડવા, અતિશય તોફાન, વડીલોની સામે બોલવું.
- શાળાએ ભણતરમાં પાછા પડવું કે ખુબ પ્રયત્નો છતાં ઘણા ઓછા માર્ક આવવા.

## એકેડમીક ગાઈડન્સ :-

- અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટે
- ખાસ કરીને ૧૦ અને ૧૨ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે સલાહ – સૂચન
- શાળાએ ભણતરમાં પાછા પડવું ખુબ પ્રયત્નો કરવા છતાં ઘણા ઓછા માર્ક આવવા.
- યાદ ન રહેવું, કંટાળો આવવો.
- પરીક્ષાની તૈયારી કઈ રીતે કરવી.
- માતા–પિતા–વડીલો અને શિક્ષકો માટે વિદ્યાર્થી માર્ગદર્શન
- ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે માર્ગદર્શન.

www.drnishantsaini.com

### ઉદાસી રોગ (Depression) :-

બિમારીમાં ઊંઘ ન આવવી, ભૂખ ઓછી લાગવી, ખૂબ બેચેની લાગવી કે કંટાળો આવવો, થાક અને અશક્તિ લાગવી, કામકાજ કરવામાં ધ્યાન ન રહેવું કે ન લાગવું, વિચાર શરણી તથા યાદ શક્તિ ઓછી થઈ જવી, કોઈપણ નિર્ણય ન લઈ શકવો, સ્વભાવ ચિડીયો થઈ જવો, નાની–નાની બાબતોમાં રડવું આવી જવું.... આ ઉપરાંત દર્દીને જીવનની કોઈપણ બાબતમાં આનંદ કે ઉત્સાહ રહેતો નથી. પીક્ચર, ટી.વી., ખાવા–પીવા કે પહેરવા ઓઢવાની દર્દીની પસંદગીની ચીજવસ્તુઓ પણ દર્દીને આનંદિત રાખી શકતી નથી. સમય જતાં ભગવાન લઈ લે તો સારૂ કે મરી જવાના તથા આપઘાત કરવાના વિચારો દર્દીના મનને ઘેરી લે છે. દર્દીનો આત્મહત્યાનો પ્રયાસ અકાળે મૃત્યુ પણ લાવી શકે છે. હતાશાના દર્દીઓમાં લાંબા સમયનો માથાનો કે કેડનો દુ:ખાવો, કબજીયાત, છાતીનો, પેટનો દુ:ખાવો વગેરે શારીરિક તકલીફો પણ મહદ્અંશે જોવા મળે છે.

### ચિંતા રોગ (Anxiety Disorder) :-

ટેન્શન – ચિંતા રહેવી, ગભરામણ, ધ્રુજારી આવવી, હૃદયના ધબકારા વધી જવા, પરસેવો થવો, બેધ્યાનપણું, ગુસ્સો આવવો, ચેન ન પડવું, હાથ પગ જુઠા પડવા, હાથ પગમાં જણજણાટી થવી.

### દ્વીધ્રુવી રોગ (Bipolar Mood Disorder) :-

અતિ આનંદમાં રહેવું, અનિંદ્રા, નાચવું, ગાવું, ગજા બહારના ખર્ચ કરવા, પોતાને બળવાન કે મહાન ગણવું, તોફાન કરવા વગેરે, ઉન્માદ અને ઉદાસીનતાના હુમલા વારાફરતી આવે છે.

### વિચારવાયુ (મગજની અસ્થિરતા, ગાંડપણ, ચિત્તભ્રમ) (Schizophrenia) :-

આ બિમારીમાં દર્દીનો વાસ્તવિકતા સાથેનો સંબંધ તૂટી જાય છે અને તે પોતાની કાલ્પનિક દુનિયામાં રાચે છે. વિચારવાયુના એક ખૂબ સામાન્ય પ્રકારમાં આડું–અવળું કે વધારે પડતું બોલવું, નાની – નાની વાતોમાં ચિડાઈ જવું, મારા–મારી કે તોફાન કરવું, પતિ કે પત્નીના ચારિત્ર્ય અંગે વહેમ કરવા, બીજાની બીક લાગવી, કોઈક મને મારી નાંખશે, બધા મારા દુશ્મન છે, મારી ખોટી – ખોટી વાતો કરે છે, કોઈક અદૃશ્ય વ્યક્તિ, ટી.વી. કે સેટેલાઈટ જેવી વસ્તુઓ મારા ઉપર કાબુ કરી રહી છે.... વગેરે લક્ષણો જોવા મળે છે. ઘણા દર્દીઓને કાનમાં ભ્રામક અવાજો સંભળાય છે. તો કોઈને બીહામણા દ્રશ્યો નજર સમક્ષ દેખાયા કરે છે.

અમુક દર્દીઓમાં ગુમસુમ થઈ જવું, બોલવા ચાલવાનું કે હરવા–ફરવાનું ખૂબ ઓછું કરી નાંખવું, એકની એક જ સ્થિતિમાં લાંબા સમય સુધી બેસી રહેવું, તાકી તાકીને જોઈ રહેવું, એકલા બબડવું, કારણ વગર હસવું કે રડવું, હાથથી ચેનચાળા કરવા, મોંના હાવભાવ બદલાઈ જવા, શરીર અક્કડ અને તેજ વિહોણું થઈ જવું, ખાવા – પીવા કે ઝાડા – પેશાબનું ભાન ન રહેવું .... વગેરે જોવા મળે છે.

### ફડકી, ઉત્પાત (Panic Attack) :-

- અતિશય ગભરામણ, ધબકારા વધવા, શ્વાસ લેવાની તકલીફ પડવી.
- ધ્રુજારી, પરસેવો, ચક્કર આવવા.
- થોડા સમય માટે કંઈ થઈ જશે હાર્ટ–એટેક આવશે, હેમરેજ થઈ જશે અથવા મરી જવાનો ભય લાગવો.
- સતત તકલીફના વિચાર આવવા મેડીકલ રિપોર્ટ નોર્મલ આવે છતાં વારંવાર રિપોર્ટ કરાવવાની ઈચ્છાઓ થવી.
- એકલા બહાર જતાં ડર લાગવો કે કોઈના મોતના સમાચાર સાંભળી ડરી જવું.

### Somatoform Disorder / Hypochondriasis :-

- શરીરમાં એક સાથે જુદી જુદી જગ્યાએ તકલીફ થવી દા.ત. ઊંધો ગેસ ચઢવો, માથું દુ:ખવું, પેટમાં દુ:ખવું, થાક લાગવો, છાતીમાં દુ:ખાવો થવો, હાથ–પગ–કમરદર્દ
- તકલીફના મેડીકલ રિપોર્ટ નોર્મલ આવવા.
- સતત મોટી બિમારી હોવાનો ભય રહેવો, દા.ત. હાર્ટ એટેક, કેન્સર, એઈડ્સ, હેમરેજ વગેરે.

### એકેડમીક ગાઈડન્સ :-

- અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટે
- ખાસ કરીને ૧૦ અને ૧૨ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે સલાહ – સૂચન
- શાળાએ ભણતરમાં પાછા પડવું ખુબ પ્રયત્નો કરવા છતાં ઘણા ઓછા માર્ક આવવા.
- યાદ ન રહેવું, કંટાળો આવવો.
- પરીક્ષાની તૈયારી કઈ રીતે કરવી.
- માતા–પિતા–વડીલો અને શિક્ષકો માટે વિદ્યાર્થી માર્ગદર્શન
- ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે માર્ગદર્શન.

www.drnishantsaini.com

### ધૂન રોગ (Obsessive - Compulsive - Disorder) :-

વારંવાર એકના એક વિચાર આવવા અને તેને અનુરૂપ કરવું, દા.ત. વારંવાર હાથ ધોવા, દરવાજો–ગેસ બંધ છે કે નહિં તે વારંવાર ચેક કરવું, વારંવાર નજીકના સ્વજન વિષે ખોટા–ખરાબ વિચાર આવવા.

જરૂરિયાત વગર (અનિચ્છાએ) વારંવાર ભગવાનને પગે લાગવું, ગણતરી કરવું વગેરે

આ વિચારોના લીધે પસ્તાવો થવો, ઉદાસી–ચીંતા–હતાશા નિરાશા આવવી.

### મનોદૈહિક (શારીરિક) રોગો (Psychosomatic Disorder) :-

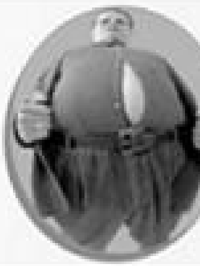

સ્થુળતા - જાડાપણું (Obesity), શરીર ગળવું, સાંધાના દીર્ઘકાલીન રોગો, હૃદયના રોગો - હાઈ બ્લડપ્રેશર, હાર્ટ એટેકનો ભય તથા તેની સાથે સંકળાયેલ માનસિક બિમારીઓ. પેટના રોગો - એસીડીટી, વારંવાર ઝાડા અને કબજીયાત થવું, પીત્ત થઈ જવું, ઉલટી–ઉબકા, ગેસ, ચક્કર આવવા વગેરે.

### હિસ્ટેરીયા (Hysterical Conversion Reaction) :-

માતા આવવી, તાણ આવવી, દાંત બંધાઈ જવા, અચાનક વાચા હરાઈ જવી કે લકવો લાગુ પડવો, શ્વાસ લેવામાં તકલીફ વગેરે મુખ્ય લક્ષણો છે. જુદા જુદા સમયે રોગના લક્ષણો બદલાતા રહે છે. પોતાની માનસિક પીડા તરફ લોકોનું ધ્યાન ખેંચવા, સહાનુભૂતિ મેળવવા કે ન ગમતી જવાબદારીથી છૂટકારો પામવા દર્દીને હિસ્ટેરીયા થઈ જાય છે. ખાસ કરીને યુવાન, પરીપક્વ, નાની નાની બાબતો માટે બીજાઓ ઉપર આધાર રાખતા કે બીજાના અભિપ્રાયથી જલદી દોરવાઈ જાય તેવી નાટકીય સ્ત્રીઓ કે કન્યાઓમાં તણાવજનક પરિસ્થિતિઓમાં હિસ્ટેરીયા થાય છે.

## એક્યુટ સ્ટ્રેસ ડિસઓર્ડર (A.S.D., P.T.S.D.) :-

- ઓચિંતા તણાવ રોગ કે આઘાતજનક બનાવ પછી થતો ચિંતા રોગ જેમ કે કુદરતી આકસ્મીક કારણથી સ્વજનનું ઓચિંતુ મૃત્યુ થવું.

## ઊંઘને લગતા રોગો :-

અનિદ્રા તથા વધારે પડતી ઊંઘ,

ઊંઘમાં બોલવું, ઊંઘમાં ચાલવું વગેરે.

www.drnishantsaini.com

## વ્યસનો બંધાણને લગતા રોગો (Addictions) :-

તમાકુ, દારૂ બંધ કરવાની સારવાર. અફીણ – ડોડા, ચરસ, ગાંજો, બ્રાઉન સુગર, ગાર્ડીનલ, મેન્ડ્રેક્સ, ડાયઝેપામ, પેથીડીન, ફોર્ટવીન ઈન્જેક્શનોના વ્યસનો વગેરેની સારવાર.

**માથાનો દુ:ખાવો (Psychogenic Headache, Migraine, Vascular Headache) :-**

માથાનો દુ:ખાવો લગભગ દરેક કુટુંબમાં એક યા બીજા પ્રકારે જોવા મળે છે. જેમ કે માથામાં ભાર લાગવો, ખેંચાણ થવું, બળતરા થવી, સણકા, ઝાટકા કે લબકારા મારવા, લમણાની નસો ફૂલી જવી, મગજમાં લોહી ધસી જવું, અથવા સૂન પડી જવું. મગજમાં જીવાત હોય તેવું લાગવું .... વગેરે, જે યોગ્ય તપાસ તથા સારવારથી સંપૂર્ણપણે મટાડી શકાય છે.

www.drnishatsaini.com

## મનોજાતીય રોગો (સેક્સ રોગો) :-

ઈન્દ્રીયની નબળાઈ – અશક્તિ, હસ્થ મૈથુન, સ્વપ્ન દોષ, ધાતુ રોગ, ઈન્દ્રિયની સાઈઝ વગેરે વિષેનું અપુરતુ જ્ઞાન, શિઘ્રપતન તથા સમાગમને લગતી તકલીફો, સજાતિયવૃત્તિ વગેરે.

## વાઈ, ખેંચ, તાણ (Epilepsy):-

જેમાં દર્દીને બે – પાંચ મિનિટ ખેંચ આવે છે જે દરમિયાન દર્દી બેહોશ થઈ જાય, ક્યારેક જીભ કચરાઈ જાય તથા કપડાંમા પેશાબ અથવા સંડાસ થઈ જાય અને દર્દીને ખેંચ બાબતે કશી જ ખબર ન હોય, ખેંચ ગમે ત્યાં અને ગમે ત્યારે થાય છે.